

Zij moeten ook de schulden op Parigi, die voor rekening van Jan Wttewaal zijn gelaten, zien te innen en heimelijk informeren wie de aanstichters van de moord te Limbotto waren. Daarover is aan de gezagvoerders op deze vaartuigen een geheime instructie gegeven, die in het geheime inkomende Indische briefboek werd ingeschreven en nu wordt overgezonden. Uit de bijgevoegde berichten blijkt dat het gouderts dat Seidelman te Palile verzamelde, bij essayering zeer rijk was en ook het goud van redelijk allooi was. Hij kreeg daarvoor voorwaardelijk een geschenk. Er is bevolen een aanzienlijke hoeveelheid gouderts en goud in te kopen voor een redelijke prijs. Het bestuur pleitte er krachtig voor de trouwe residenten te Gorontalo en Menado uit medegevoel te ontheffen van wat ze moesten betalen voor minder gehalte van het geleverde goud. [fol. 781] Er is besloten hen slechts de helft daarvan te laten betalen. Op 11 december 1766 is besloten dit jaar andere posten op goud weer te laten vergoeden en de $\frac{1}{5}$ reaal per staaf die de essayeur geniet, op de partij te laten afschrijven. Om het goud met meer zekerheid te verwerven is de essayeur Coenraad Meertens met kostgeld en emolumenten van een onderkoopman naar Ternate gezonden. Op verzoek van de koning van Ternate zijn te Galile een korporaal en vier man geleverd om te letten op smokkel van specerijen door Engelsmen. Dit jaar is niets van hen vernomen. Er is wederom bevolen om conform artikel 38 van het reglement van 20 augustus 1753 en 15 augustus 1764 tekorten op wapenkamergoederen dubbel te laten vergoeden. [fol. 782] Het bestuur had door een verkeerde uitleg daarvan de baas van de wapenkamer Cornelis Meijer, die was gedeporteerd en verleden jaar naar Nederland werd gestuurd, slechts met zijn tekort belast. Dit is voor één keer geaccepteerd, ook daar men verzekerde dat er toch niet meer bij hem te halen viel. De koning van Tidore bracht de Engelsman John Cawsey terug van Salawati. Zoals reeds in het briefje van 6 november 1766 stond, liet men hem te Batavia een verklaring afleggen.)

Batchians koning blijft nog even wispelturig van gedrag en is nog niet teruggekeert naar zijne vorige negorij, schijnende het wel dat hij in een bijzondere vriendschap leeft met het Tidorse hof. Dog den koning van Ternaten blijft volstandig aan de Compagnies belangen geattachteerd zonder zig met de roverijen hunner onderdanen, nog hunne gewaande vreeze en ongenoegens te willen bemoeien, en geeft daarvan telkens nieuwe preuven.

Fol. 782v.

([fol. 783] Hoewel de geheime brieven van eind juli en 22 september over de twee eerstgenoemde vorsten niet veel goeds voorspellen, stemt het tot tevredenheid dat zij de vernietiging van specerijen lieten doorgaan en zeer behulpzaam waren. Er zijn 22.730 diverse specerijbomen vernietigd, wat vertrouwen schept dat alles zal goed komen en gouverneur Henrik Breton hen ter plaatse mondeling tot andere gedachten zal kunnen brengen. Het zij zo het zij, zolang de koning van Ternate trouw blijft, zullen Tidore en Batjan het wel niet op een breuk laten aankomen. De koning van Batjan is in de nu verzonden brief serieus onderhouden over zijn wispelturigheid en het bestuur is in de geheime brief opgedragen hoe in deze te handelen. Een besluit over het voorstel van dit bestuur twee expedities uit te zenden [fol. 784] is uitgesteld tot er manschappen uit Nederland arriveren. De geschenken aan inlandse vorsten en groten, zowel als hun schulden op leningen en schuldbekentenissen, zijn goedgekeurd, op voorwaarde dat zij die zonder schade voor de Compagnie aflossen. De twee patrouilleschepen, één rond Halmaheira en het andere tussen Batjan en Obi, hadden geen ontmoetingen van belang. Men verwijst naar de aparte resoluties van 18 april en 28 mei 1766. Maar er is aangedrongen op voortdurende patrouille van de Sula en Banggai eilanden. De uitgaven in 1764/65 bedroegen volgens de staatrekening f 153.228 en de inkomsten maar f 73.311, wat neerkomt op een nadelig saldo van f 79.917. In het voorgaande jaar waren de uitgaven f 160.918 [fol. 785] en de inkomsten maar f 70.409, dus het nadelig saldo was toen f 90.509, of f 10.592 meer. Dat neemt niet weg dat het nadelig saldo in 1764/65 f 8728 hoger is dan in de memorie van bezuiniging is bepaald. Daarom is het bestuur aangespoord al het mogelijke te doen het omlaag te krijgen. Zes pakken zwarte baf-tas uit Coromandel, die maar gedurende vier jaar werd ingekocht, zijn door de scherpheid